

„Цариградски вѣстникъ“ е принесълъ голѣма заслуга на българския народъ. Не само го е държалъ въ течение на голѣмитѣ европейски събития преди, по време и следъ кримската война, както и за всички по-важни държавни актове въ Турция и чужбина, но е насърдчавалъ просвѣтата, книжнината, ратувалъ е за прѣскане на повече свѣтлина, за културно издигане на българския народъ. Единъ сжщественъ недостатѣкъ на „Цариградски вѣстникъ“ е неговата въздържаностъ, дори безразличие къмъ борбитѣ на българския народъ за църковна независимостъ, въ кампанията му срещу грѣцкото духовенство, особно следъ като редакцията е била поета отъ Ал. Екзархъ. Това, естествено, давало поводъ на българитѣ да се възмущаватъ и да обвиняватъ Ал. Екзархъ, че билъ подкупенъ отъ грѣцката патриаршия. Българската община въ Букурещъ изпратила въ 1857 г. едно писмо до Ал. Екзархъ, въ което, следъ като казва че неговиятъ вестникъ не оправдава надеждитѣ, пише: „Вѣстникътъ отъ день на день още повече се развращава. Въ всѣки брой има нѣкоя скандалиозна статия, напада уважаеми мъже, разпространява непристойни мисли, възбужда разногласие и спорове безполезни за народа, и предава мнѣния за насъ погрѣшни и следователно гибелни“¹⁾. Подобни упрѣци му отправили и одески българи, както и цариградски първенци²⁾.

Възможно е „Цариградски вѣстникъ“, следъ поемане редакцията отъ Ал. Екзархъ, да е получавалъ по нѣкоя малка субсидия отъ грѣцката патриаршия, обаче, би било несправедливо този вестникъ да се окачестви като оръжие на Фенеръ. Ако той би билъ послушно оръжие, не би помѣствалъ понѣкога неприятни работи за грѣцкото духовенство, не би водилъ така жарко борба за училища, книжнина. Нали усилията на Фенеръ не се ограничаваха само въ църковното господство надъ българския елементъ, а се насочваха и къмъ духовното му заробване чрезъ училищата? А кой би могълъ да отрече неговата заслуга, като просвѣтенъ органъ, като осведомител на народа цѣли 13 години? По-видни сътрудници на вестника сж: П. Р. Славейковъ, Н. Палаузовъ, С. Филаретовъ, Н. Михайловски, Н. Геровъ, Ат. Гранитски, Ботьо Петковъ, Изворски и др.

Започнато къмъ края на първата половина на XIX в. въ Цариградъ движение за църковни права на българското племе се засилва постепенно съ увеличаване членовѣтъ на българската колония. Въ 1850 г. цариградскитѣ българи изработили проектоуредбата на българската църква, която предвиждала настоятелство отъ 20 души и епископъ-българинъ, ржкоположенъ отъ патриарха по предложение на настоятелството. Презъ 1851 година било утвѣрдено българ-

1) Биб. д-ръ Ив. Селимински, кн. 3 1905 г., стр. 52.

2) Д. Мишевъ: Възраждане чрезъ печата — България 1000 г. стр. 622.